

'Notariaat mag trots zijn op peer reviews'

Het eigen kwaliteitssysteem van het notariaat in de vorm van peer reviews trekt nationaal de aandacht. De intercollegiale toetsingen zijn vernieuwend. Deskundigen op het gebied van kwaliteit en integriteit volgen de ontwikkelingen binnen het notariaat dan ook op de voet. Nu de eerste reeksen peer reviews zijn afgerond komen de reacties: 'Dit is een doordachte aanpak, hier mag de sector trots op zijn.' Het systeem wordt gezien als een voorbeeld voor andere (juridische) sectoren.

TEKST Lucy Beker | BEELD Truus van Gog

De notarissen zelf zijn over het algemeen ook positief over de peer reviews. Zij lijken deze audits door collega's steeds meer als een vanzelfsprekend onderdeel van de beroepsuitoefening te ervaren. De auditoren hoeven minder uit te leggen en de notarissen werken vrijwel altijd op alle fronten mee aan de audit, zo blijkt uit de laatste rapportage (zie kader).

VERNIUWEND

Een audit duurt meestal een dag. Het begint met een gesprek tussen de notaris en een speciaal daarvoor opgeleide notaris-auditor. In dat gesprek bepaalt de auditor wat hij verder wil onderzoeken. Meestal gaat het om een dossieronderzoek waarin met name ook de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering terrorisme (Wwft) wordt getoetst. Ook wordt met andere medewerkers op het kantoor gesproken. Het bezoek wordt afgerond met een uitvoerig eindgesprek en een rapportage waarin aanbevelingen worden gedaan. De auditor toetst in totaal negentien officiële criteria: zeventien die de opdrachtcyclus betreffen, en twee die specifiek de omgang met kwaliteit en integriteit aan de orde stellen.

Vooraf dat laatste onderdeel interesseert externe deskundigen, zoals drs. Peter Noordhoek, directeur van adviesbureau Northedge B.V. in Gouda, dat is gericht op versterking van de kwaliteit van de publieke sector. 'De essentie van het peer review-systeem van het notariaat is het gesprek tussen twee professionals', zegt

hij. 'Vaak worden in dit soort kwaliteitsonderzoeken de boeken en de processen gecontroleerd, maar meestal is er weinig ruimte voor het discretionaire oordeel van een peer-professional. In de nieuwe aanpak van het notariaat is daar niet alleen meer ruimte voor; de aanpak lokt ook uit dat die ruimte wordt gebruikt. De KNB heeft het lef te vertrouwen op de mening van de auditor-notaris. Dat is op deze wijze vernieuwend.'

SFEER EN CULTUUR

Ook professor dr. Ronald Jeurissen, hoogleraar bedrijfsethiek aan Nyenrode Business Universiteit, is positief over de peer reviews. 'Door deze manier van auditen komen kwaliteit en integriteit ter sprake tussen twee collega's. Dat maakt mensen steeds weer bewust van het belang van integriteit in de sector. Een auditor uit de eigen beroepsgroep, die de taal spreekt en precies weet wat er omgaat in een notariskantoor, kan de sfeer en cultuur op zo'n kantoor snel herkennen en doorgronden. Sfeer en cultuur zeggen ook veel over integriteit. Daarbij is het wel belangrijk dat de auditor niet alleen met de notaris zelf praat, maar ook met de medewerkers op het kantoor. Dat gebeurt ook volgens de opzet van dit systeem en dat is een sterk punt.' Volgens Jeurissen is het niet alleen de controle op die twee specifieke criteria die iets vertelt over de integriteit binnen een notariskantoor. 'Het zit ook ingebed in andere criteria, bijvoorbeeld als er wordt onderzocht of de notaris zijn cliënten adequaat voorlicht over de kosten en helder communiceert en adviseert. Integriteit heeft immers alles te maken met betrouwbaarheid, zorgvuldigheid en transparantie.'

Resultaten peer review

- Aantal bezochte kantoren: 87 verdeeld over 117 vestigingen (waarvan 1 uitgesteld).
- Aantal betrokken notarissen: 169 notarissen en 233 kandidaat-notarissen.
- Aantal onderzochte dossiers: 1289.
- 67 keer voldeed het kantoor, 16 keer was een kleine (administratieve) verbetering nodig.
- 1 heraudit: er moet meer aandacht besteed worden aan de algemene kantoororganisatie.
- 1 nadere toetsing: Wwft-element bij aandelenoverdrachten was slecht geregeld. In 7 dossiers werd aangeraden alsnog een MOT-melding te overwegen.
- 1 kantoor maakte gebruik van de mogelijkheid tot facultatieve dossierinzage.

Op dezelfde lijn zit professor dr. Rob van Otterlo, bijzonder hoogleraar Organisatie van de juridische dienstverlening aan de Universiteit van Amsterdam. Van Otterlo: 'Dat het notariaat ervoor kiest om ook integriteit en kwaliteit te beoordelen door professionals uit de eigen beroepsgroep, spreekt me aan. Het is een nieuw en aantrekkelijk model. Een goede ontwikkeling ook, want tot voor kort was er nog niets wat hierop lijkt.'

VALKUIL

In de meeste branches zijn de kwaliteitsmodellen sterk gericht op de processen. 'Daarin wijkt dit systeem van het notariaat echt af en dat doet recht aan de professionals', zegt Van Otterlo. 'Uiteindelijk is een professional die een juridische dienst levert niet te vergelijken met een fabriek. Dan moet je er dus ook geen ISO-achtige controle op loslaten. De peer reviews van het notariaat vormen een prachtig instrument dat in de toekomst nog verder kan verbeteren. Daarom is het belang-

beroepsgroepen met een heel eigen taal die een buitenstaander niet zo goed kan volgen, zijn collegiale toetsingen een heel goed idee', vindt Jeurissen. 'De eigen beroepsgroep kent de inhoud van het werk het best en daarom kan niemand anders zo goed toetsen.' Van Otterlo tekent wel aan dat het voor de advocatuur iets lastiger is door de vele specialisaties. 'Notarissen doen over het algemeen dezelfde soort zaken, waardoor dossieronderzoek goed te doen is door een collega. Hij herkent het werk. Maar in de advocatuur zijn 25 erkende specialisaties. Dat maakt het lastig om met peer reviews onderzoek te doen. Op bepaalde gebieden zijn er maar een paar specialisten die elkaar allemaal goed kennen. In zo'n geval kun je misschien toch beter kiezen voor een onderzoek aan de proceskant.' Hij erkent dat dan juist wel het onderdeel integriteit verloren kan gaan. 'Maar dat kan ook anders geborgd worden. Bijvoorbeeld door groepjes professionals onder leiding van een voorzitter met elkaar van gedachten te laten

'Tot voor kort was er nog niets wat hierop lijkt'

rijk steeds te evalueren of het nog goed werkt.' Peter Noordhoek gaat nog een stapje verder: 'Ik zie wel een valkuil. Het gevaar zit erin dat het onderzoek uiteindelijk te veel routine wordt en ten slotte alleen nog een dossieronderzoek is. Dan wordt het toch weer te veel een procesmatige toets voor de Wwft, en te weinig een gesprek van notaris tot notaris. Terwijl dat laatste juist het belangrijkste is. Daar zit de meerwaarde, en die mag niet wegzakken. Dit systeem van het notariaat is in beginsel *state of the art*, maar ook kwetsbaar.' Jeurissen pleit er in dit verband voor om een jaarlijkse, geanonimiseerde jaarrapportage publiek te maken. 'Wees transparant, laat de resultaten zien, dan worden kantoren steeds alerter en bewuster en dan win je veel maatschappelijk vertrouwen. Bovendien: de sector mag hier trots op zijn.'

VOORBEELD

De experts zien de peer reviews van het notariaat als een goed voorbeeld voor andere sectoren. 'Voor advocaten, accountants, alle

wisselen over ethische dilemma's. Als je op deze manier gestructureerd nadenkt over integriteit, heb je ook een kwaliteitsinstrument. Dit gebeurt op bescheiden schaal al in bepaalde sectoren, bijvoorbeeld bij artsen', aldus Van Otterlo.

PRIMA MIDDEL

Met het systeem van brede peer reviews heeft het notariaat in elk geval een prima instrument in handen. 'En dat is nodig in deze tijd', zegt Noordhoek. 'De maatschappelijke onrust over kwaliteit van professionals is groot. Allerlei branches zijn bezig met vormen van zelfregulering, maar die ruimte wordt ze steeds minder gegund. Kijk bijvoorbeeld naar financiële dienstverleners zoals bankiers en effectenhandelaren. Ook daar ziet men zichzelf als professionals, maar is men terecht gekomen in een wel heel strak keurslijf. Zij zouden graag richting minder bureaucratische kwaliteitssystemen willen gaan, op basis van collegiale contacten. Het notariaat laat zien dat het kan.' ■

najaar 2009

POSITIEVE ONTWIKKELINGEN

- veel kantoren werken met een duidelijke financiële bijsluiter;
- intervisie binnen maatschap of diverse kantoren;
- ABC-transactie en doorverkopen binnen 6 maanden worden beoordeeld door notaris;
- bespreking maand- en kwartaalcijfers met medewerkers.

EXTRA AANDACHT

- beperkte inschakeling van tolken;
- onzorgvuldig gebruik pincode kadaster;
- achterstanden bij afwikkeling roeyementen.